

číslo 1/2013 (říjen)

ŠVEHLAS

Zpravodaj Společnosti Antonína Švehly, o.s.

Miroslav Toman:
**Pečujme o památky spojené
s Antonínem Švehlou**

**Eva Broklová: Antonín Švehla
dokázal spojovat zájmy strany
se zájmy státu**

Rok Antonína Švehly

**Selská jízda,
František Machník
a Svatováclavské slavnosti**

**Galerie agrárníků:
Rudolf Beran**

**Společnost
Antonína
Švehly**

Editoriál

Vážení čtenáři,

dostává se Vám do rukou další číslo našeho zpravodaje ŠveHLAS. Tentokrát je toto číslo věnované Roku Antonína Švehly, který naše organizace spolu s partnery (Asociací soukromých zemědělců ČR, MČ Praha 15) vyhlásila v Národním zemědělském muzeu Praha v předvečer výročí narození státníka Antonína Švehly dne 11.4.2013.

Vlastně celé toto číslo jsme zasvětili Roku Antonína Švehly a jeho osvětovému vlivu na českou společnost. Setkali jsme se s pozitivním ohlasem, který jsme ani v takové míře neočekávali. I působení naší společnosti nabírá na síle. Inspirujeme mnoho míst v ČR, kde místní patrioté a zastupitelé znovu připomínají osobnost Antonína Švehly, která v dnešním světě krize má co nabídnout do rozbouraných vod nejen politiky, ale především důvěry samotných občanů.

S velikou pozorností také vnímáme nálady v české společnosti a směřování či jakési tápání českého národa v čase předčasných voleb.

Součástí tohoto čísla je také exkluzivní interview s ministrem zemědělství dosluhující úřednické vlády Miroslavem Tomanem a v neposlední řadě renomovanou historičkou Evou Broklovou, předsedkyní Masarykovy společnosti.

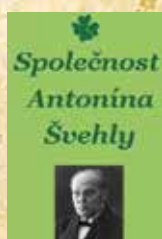
Společně si přejme, aby naše organizace se dále účinně rozvíjela a aby i budoucnost Národního zemědělského muzea Praha, které je našim dlouholetým partnerem, byla světlejší v jeho současné nelehké finanční situaci, kdy přejmenování tohoto muzea ke cti jména Antonína Švehly plánované na státní svátek 28. říjen bylo bohužel odloženo na dobu neurčitou.

Mgr. Pavel Černý, předseda SAŠ, o.s.

Partneři vydání:

Zpravodaj ŠveHLAS vydala Společnost Antonína Švehly, občanské sdružení
(IČO: 266 29 496, Bruslařská 1187/12, Praha 10, 102 00) – www.antoninsvehla.cz
(C) 2013 foto Ministerstvo zemědělství, Eva Broklová, Marie Zdeňková, Selská jízda, Lukáš Kopecký,
Společnost Antonína Švehly o.s.

Miroslav Toman:

Pečujeme o památky spojené s Antonínem Švehlou

Co pro Vás znamená odkaz „mužů 28. října“, jako byl Antonín Švehla?

Odkaz mužů „28. října“ si jednoznačně spojuji se vznikem samostatného Československého státu. Konkrétně když 28. října 1918 zahájila v Ženevě delegace Národního výboru vedená Karlem Kramářem jednání s představitelem protirakouského zahraničního odboje Edvardem Benešem o vytvoření a podobě samostatného Československého státu. Téhož dne se vydali Antonín Švehla a František Soukup jménem Národního výboru převzít Obilní ústav v Praze, aby zabránili odvozu obilí na frontu. Poté se rozšířila zpráva o uznání podmínek

míru Rakousko-Uherskem. Podmínky obsahovaly i uznání autonomie národů Rakousko-Uherska, které si lid vyložil jako uznání nezávislosti. Tato zpráva se stala impulsem k živelným demonstracím, při nichž lid jásal v ulicích a ničil symboly Rakousko-Uherska. Na večer téhož dne vydal Národní výbor první zákon „zákon o zřízení samostatného státu československého“ a poté bylo ještě zveřejněno svolání Národního výboru „Lide československý. Tvůj odvčký sen se stal skutkem...“ Pod oběma dokumenty byli podepsáni Antonín Švehla, Alois Rašín, Jiří Stříbrný, Vavro Šrobár a František Soukup – později zvaní „muži 28. října.“

Uvítal byste vybudování regionálních památníků a expozic, které by se vázaly k osobnosti Antonína Švehly a agrárnímu hnutí a které by také reflektovaly ostatní regionální osobnosti českého zemědělství?

Spíše bych uvítal, abychom se starali o ty již dávno vzniklé. Vždyť první Švehlova bronzová socha v nadživotní velikosti byla odhalena ještě za jeho života (1929) v Dražicích na Mladoboleslavsku. O tři roky dříve byla Švehlovým jménem pojmenována dokonce jedna vesnice na Slovensku (dnes součást obce Velké Úľany). Švehlův kult však dosáhl největšího rozmachu po jeho smrti (1933). Podle dostupných údajů se jednalo o více než sedmdesát míst, kde byl do roku 1938 postaven Švehlův památník nebo umístěna jeho pamětní deska. V několika dalších obcích byly zasazeny Švehlovy lípy. Kult se neomezoval jen na zemědělské oblasti. V květnu 1938 byl jménem Antonína Švehly pokřtěn nový pražský kolesový parník (dnes pluje pod jménem Vyšehrad).

Na zahájení Roku Antonína Švehly v Národním zemědělském muzeu byl mezi významnými hosty i J.E. velvyslanec Norského království Jens Eikaas,

který se příznivě vyjádřil k záměru naší společnosti oživit partnerství Norska a České republiky s odkazem právě na Antonína Švehlu. Co si o tomto našem záměru myslíte?

Bohužel zde nevidím souvislost Antonína Švehly s Norským královstvím a Českou republikou.

Antonín Švehla byl jedním ze spoluzakladatelů Národního zemědělského muzea, které je v poslední době v tíživé situaci. Jak byste mu chtěl pomoci?

Zde bych Vás však chtěl poopravit, protože Antonín Švehla sice byl v roce 1918 prvním předsedou spolku Českého zemědělského muzea, později Československého zemědělského muzea, ústavu pro studium a povznesení venkova, což asi máte na mysli, ale vznik muzea se zrodil daleko před tím, už v roce 1891 na Jubilejní všeobecné výstavě v Praze.

Antonín Švehla patřil spolu s agrární stranou k velkým podporovatelům zemědělského muzea, jako např. i Milan Hodža, ministr zemědělství, který muzeu tehdy daroval 15 000 000,- Kč na stavbu pobočky muzea na Slovensku v Bratislavě a na Podkarpatské Rusi v Mukačevě. Ale strůjcem zemědělského muzejnictví byl prof. Josef Kazimour. Vypuknutí první světové války způsobilo rozklad jeho muzejní sítě, kterou začal tehdy tvořit. Po válce se však Kazimour vrátil k myšlence, kterou vyslovil na sjezdu zemědělských muzejních referentů v roce 1914, a přikročil k organizaci široce založené, navenek apolitické společnosti. Na druhou stranu se nevzdal podpory agrární strany. Chtěl využít jejího rozsáhlého organizačního aparátu a především finančních možností. Podnět k založení Spolku Českého zemědělského muzea vzešel z jednání schůze členů přípravného komitétu pro vybudování zemědělského muzea dne 12. června 1918, konaného za předsednictví Antonína Švehly na oslavu 70. výročí zrušení roboty.

V souvislosti s tím zemědělské muzeum, jehož zřizovatelem je v současné době ministerstvo zemědělství, připravuje v letošním roce výstavu, týkající se vzniku muzea, kde si připomeneme průběh vzniku této národní instituce a spolu s tím i vydá monografii na toto téma.

Samozřejmě osobnost Antonína Švehly, spolu s dalšími, neopomeneme.

Ing. Miroslav Toman, CSc.

(* 6. února 1960 Žatec) je český podnikatel v zemědělství a bývalý náměstek ministrů zemědělství, od roku 2007 prezident Potravinářské komory ČR a od července 2013 ministr zemědělství ve vládě Jiřího Rusnoka.

V letech 1990 až 1996 působil ve vedoucích manažerských pozicích v zemědělských společnostech Agrotec Hustopeče a Agrotrade. V letech 1996 až 2001 pak pracoval jako obchodní rada na velvyslanectví ve Washingtonu a v Bratislavě.

Do čela Potravinářské komory ČR byl zvolen v polovině září 2007. Zasedá v představenstvu Hospodářské komory ČR, Agrární komory ČR a je členem dozorčí rady Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (PGRLF).

Do politiky vstoupil v srpnu 2002, když se stal náměstkem ministra zemědělství. V rámci jednání o přistoupení k EU plnil funkci hlavního agrárního vyjednavatele. Poté se stal 1. náměstkem – státním tajemníkem ministerstva zemědělství, ve funkci působil do října 2006 (pod sociálnědemokratickými ministry Palasem, Zgarbou a Mládkem).

V červnu 2013 přijal nabídku Jiřího Rusnoka stát se ministrem zemědělství v jeho vládě. Kvůli ministerskému angažmá přeruší své působení v čele Potravinářské komory. Nahradí ho statutární zástupce. Prezident Miloš Zeman jej do funkce jmenoval 10. července 2013.

Ve volbách do Poslanecké sněmovny PČR v roce 2013 bude kandidovat v Ústeckém kraji jako lídr SPOZ.

Eva Broklová:

Antonín Švehla dokázal spojovat zájmy strany se zájmy státu

Co pro Vás znamená odkaz „mužů 28. října“, jako byl Antonín Švehla?

28. říjen spojuji spíše s významem vzniku státu pro národ, nevím, zda lze mluvit o odkazu. Je to dáno tím, že jsem se s tímto významným dnem setkala dříve než s „muži 28. října“. Představitelé národa učinili kromě toho kroky, které byly potřebné k převzetí moci ve státě uznaném již dříve čtyřmi mocnostmi.

A co to pro mne znamená a znamenalo? Snad nebude vadit, začnu-li trochu obšírně. 5. května 1945 jsem poprvé viděla československou vlajku – z prvního patra vily, kde jsme na okraji Prahy bydleli. Vlajka byla vyvěšena na místním nádraží. V září jsem šla do první třídy a ke svému prvnímu 28. říjnu

jsem tehdy na školní slavnosti přednášela báseň Vlaj, naše vlajko! Dosud mne ta vzpomínka do-
jímá, tehdejší doba byla vůbec plná emocí a velkého
snažení. 28. říjen se pro mne stal velkým slavnost-
ním dnem.

Později mi 28. říjen kazilo spojení toho dne se
znárodněním – moc mi to vadilo, něco jako
znesvěcení. Ještě horší bylo spojování vzniku státu
s říjnovou revolucí v Rusku.

Další význačný 28. říjen jsem prožívala v roce 1968,
i když již tehdy zastíněný vstupem „bratrských“ vo-
jsk. Pro shromáždění Archivně dokumentačního od-
boru Ministerstva zahraničních věcí jsem připravila
pásmo citátů vztahujících se k 28. říjnu
a jeho hodnocení. V roce 1970 mi to bylo při
prověrce přičteno „k dobru“.

Po roce 1989 již bylo možné hodnotit datum,
na němž se představitelé státu dohodli, že bude
označen jako den vzniku československého státu. Po
návratu do oboru jsem se pak významu tohoto data
věnovala v plné šíři, svoji roli přitom sehrál výsledek
mé studie Právní cesta sudetských Němců(1), v níž
se mi snad ve správném poměru podařilo zhodn-
otit 28. říjen a předcházející dny s přihlédnutím
k zákonu kontinuity.

**Dokážete si představit, že by některý z našich
polistopadových politiků byl osobností, srovnatel-
nou s Antonínem Švehlou?**

Přiznám se, že mi takové srovnání dosud vůbec
nepřišlo na mysl. Tak, jak píše Švehlův životopis, jeví
se mi jako osobnost výjimečný, jeho životní dráha
vypadá jako naplánovaná systematikem demokracie.
Dokázal harmonicky spojovat zájmy strany se zájmy
národa a státu, jež mu byly imperativem.

**Uvítala byste vybudování regionálních památ-
níků a expozic, které by se vázaly k osobnosti**

Antonína Švehly a agrárnímu hnutí a které by také reflektovaly ostatní regionální osobnosti českého zemědělství?

V každém případě by takové aktivity byly prospěšné nejen kvůli prohlubování znalostí o našem národě, ale byly by užitečné i pro život současné populace. Snad by znalost minulosti v tomto ohledu alespoň usměrnila nebo zbrzdila zabírání zemědělské půdy jako součásti národního bohatství a zvýšila by i starost o kulturní krajinu. Je mi líto luk v krásné krajině zarostlých bodláčím a rumištními rostlinami. Při cestování zeměmi na západ od nás jsou odpočívadla místa, kde se upozorňuje na místní zajímavosti a prodávají se tam také regionální produkty, což lokalitám také prospívá.

Na zahájení Roku Antonína Švehly v Národním zemědělském muzeu byl mezi významnými hosty i J. E. velvyslanec Norského království Jens Eikaas, který se příznivě vyjádřil k záměru naší společnosti oživit partnerství Norska a České republiky s odkazem právě na Antonína Švehlu. Co si o tomto našem záměru myslíte?

Návštěva pana velvyslance dodala zahájení Roku Antonína Švehly na prestiži. Spolupráce s Norskem je pro ČR užitečná patrně i kvůli podpoře našeho rozvoje norskými projekty. Mezinárodní Zelená internacionála je patrně mimo časový horizont, ale bohatší vztahy se zahraničím by mohly přispět i k racionalizaci zemědělské výroby. Kromě Antonína Švehly máme i další osobnosti, na nichž bychom mohli budovat znalost naší minulosti i současnosti.

Nyní pracujete na knize věnované Antonínu Švehlovi. Kdy bychom se mohli dočkat vydání této knihy a co je pro Vás základním stavebním kamenem a nosnou osou ve Vašem vnímání historické role Antonína Švehly?

Práce na Švehlově životopisu je náročnější než jsem předpokládala. I proto, že přímých pramenů o jeho životě a činnosti je relativně málo. Kromě toho označování Švehly za mistra kompromisů představuje jen úzkou část jeho činnosti, spíše metodu. Pole jeho působnosti bylo mnohem komplexnější, bereme-li v úvahu výstavbu politického systému Československa. To se snažím v jeho životopisu ukázat.

Myslíte si, že současná situace v České republice snese srovnání s obdobím první republiky?

Srovnávat lze srovnatelné, což je jistě možné v případě ČSR a ČR. Byla by to náročná studie, která by z mnoha důvodů nejspíš dopadla ve prospěch první republiky, i když některé rysy jsou podobné. Už si to přesně nepamatuji, myslím, že jsem se o něco takového pokusila k desátému výročí listopadové revoluce, ale nedopadlo to pro naši současnost zrovna příznivě. Při srovnání politických systémů ČSR, Rakouska a Německa se jevila jako podstatná stabilizace voličské základny, jež se pozitivně projevovala ve volbách a následujícím dění. Myslím, že k tomuto zakotvení ještě nedošlo. Na počátku nynějšího režimu zapomněli političtí činitelé na etiku, jako podstatnou součást budování státu.

Jak si představujete úlohu státu v podpoře fungování vědeckých a kulturních institucí?

Stát by měl vědu i kulturu zajišťovat především finančně, protože svou činností nemohou zajistit vlastní potřebný rozvoj – ve vědě jde o základní výzkum, nikoli aplikovaný – to by měla být starost jednotlivých odvětví výroby. A pokud jde o kulturu, měl by stát svými příspěvky zajistit přístupnost ke kultuře všem vrstvám obyvatelstva – i méně majetným. Je smutné, když při návštěvě Národního divadla zjistíte, že převážnou většinu obyvatelstva tvoří cizinci s přiměřenými příjmy.

Co připravuje v dohledné době nového Masarykova společnost, které předsedáte?

Kromě tradičních přednášek rozvíjejících Masarykův odkaz a věnovaných významným mezníkům naší historie, jsem pro letošní končící rok zařadila přednášku o Antonínu Švehlovi. První pololetí roku 2014 bych ráda věnovala výročí narození Edvarda Beneše, jemuž se neoprávněně přisuzuje likvidace agrární strany, zatímco on s ní počítal jako s konzervativní stranou vedle středu (strana lidová) a levice (sociálně demokratické). Ráda bych časem vydávala ve sbornících zdařilé přednášky a pravidelně sestavovala informační zpravodaj. Chybí mi však k tomu spolupracovníci.

Myslíte si, že je pro nás Evropská unie přínosná?

Nepochybuji o tom. Emanuel Rádl kdysi psal, že při

pohledu na Rusko z Japonska je zřejmé, že Rusko je také Evropou. Při obdobném pohledu na Evropu se jeví jako trestuhodné, že se nesnaží jako celek hrát ve světě větší roli, než tomu je dosud. Máme-li obavu o svoji identitu, pak by tato identita za mnoho nestála. Po decimaci obyvatelstva třicetiletou válkou, v situaci likvidace elit protireformačním tlakem se přece národ dokázal obrodit. O identitu se mohou obávat jen malověrní, neschopní pro ni něco udělat. Vzpomeňme jen Švehlova úsilí o vzdělávání!

Co byste si přála, aby naše Společnost Antonína Švehly v budoucnu vykonala?

Myslím, že společnost pracuje dobře, snaží se, aby se o ní vědělo, má i časopis, a to i v elektronické podobě. Myslím, že se podařilo umístit Švehlu do povědomí dosti širokého okruhu účastníků akcí Společnosti Antonína Švehly.

(1) BROKLOVÁ, Eva. Právní cesta sudetských Němců. Návrhy Fritze Sandra na reformu československé ústavy. In: Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918 -1938) a jejich místo ve střední Evropě. Eds. Karel Malý, Ladislav Soukup. Praha: Karolinum 2010, s. 515–556.

Doc. Eva Broklová, DrSc.

V letech 1956-61 vystudovala historii a češtinu na Filozofické fakultě UK v Praze. Poté pracovala až do roku 1969 v archivu Ministerstva zahraničních věcí jako tajemník Komise pro vydávání diplomatických dokumentů. Věnuje se politickému systému ČSR do roku 1938 a komparaci demokratických politických systémů Československa, Rakouska a Německa.

V roce 1965 zahájila studium externí aspirantury, ale práci o politickém systému meziválečné ČSR mohla obhájit až v roce 1990, kdy se po dvaceti letech znovu vrátila do oboru.

Pracovala v Ústavu pro soudobé dějiny, působila na Fakultě sociálních věd UK, od roku 1995 je docentkou moderních dějin na Univerzitě Karlově. Pracuje v Masarykově ústavu AV ČR, kde byla v letech 1998-2002 ředitelkou. V současné době je vedoucí vědeckou pracovnící tohoto ústavu.

Věnuje se politickému systému ČSR do roku 1938 a komparaci demokratických politických systémů Československa, Rakouska a Německa.

Rok Antonína Švehly

Dne 11.4.2013 byl na 140. výročí narození státníka Antonína Švehly zahájen slavnostně Rok Antonína Švehly. Čestnou stráž držela SELSKÁ JÍZDA. Setkání bylo uspořádáno v Národním zemědělském muzeu Praha.

Pořadatelé:

Společnost Antonína Švehly o.s.

Národní zemědělské muzeum

Záštita: předsedkyně Poslanecké sněmovny Parla-

mentu ČR Miroslava Němcová

ministr zemědělství Petr Bendl

Partneři: Ministerstvo zemědělství

Asociace soukromého zemědělství ČR

Městská část Praha 15

Účast VIP:

J. E. Jens Eikaas, velvyslanec Norského království v

České republice (+ choť + tlumočník)

Ing. Vilém Žák, 1. náměstek ministra zemědělství

Ing. Josef Stehlík, předseda Asociace soukromého zemědělství ČR

Ing. Miroslav Prokůpek, předseda Spolku Národního zemědělského muzea

RNDr. Alexander Vondra, bývalý senátor a ministr obrany

Lucie Prinzová, DiS., zástupkyně starosty Městské části Praha 15

Ing. Ivo Kaplán, generální sekretář Unie evropských federalistů a ředitel Schumanova institutu

Bratr František Sáček - jednatel Sboru Sbor Selských jízď Jana Žižky z Trocnova

PhDr. Karel Schwarz - předseda Klubu Evropského alpbašského fóra

Hana Ludíkar, dcera L. K. Feierabenda

Začíná Rok Antonína Švehly

Zahájení Roku Antonína Švehly, velké osobnosti naší předválečné historie, proběhlo 11. dubna na půdě Národního zemědělského muzea v podobě pietní akce u jeho busty a následné přednášky o jeho životě spojené s besedou účastníků. Těmi byla řada osobností z politické, kulturní, akademické a veřejné sféry. Nechyběl ani velvyslanec Norského království v ČR J. E. Jens Eikaase, 1. náměstek ministra zemědělství Vilém Žák, místostarostka Prahy 15 Lucie Prinzová a předseda Asociace soukromého zemědělství Josef Stehlík. Asociace se spolu s Ministerstvem zemědělství a Městskou částí Praha 15 stala partnerem této akce.

Pietní akt k uctění památky tohoto státníka pořádala Společnost Antonína Švehly v čele s předsedou a hlavním organizátorem Pavlem Černým a Národní zemědělské muzeum Praha s přihlédnutím ke dvěma významným letošním výročím vážícím

se k Švehlovu životu. Rok 2013 je totiž ve znamení 140 let od narození a 80 let od úmrtí tohoto prvorepublikového premiéra, významného národohospodáře, přítele a blízkého spolupracovníka T. G. Masaryka, Sokola a v neposlední řadě úspěšného hosti-vařského sedláka.

Vilém Žák při této příležitosti seznámil se záměrem Ministerstva zemědělství pojmenovat v rámci Roku Antonína Švehly Národní zemědělské muzeum jeho jménem, a to 28. října, v den výročí vyhlášení samostatnosti Československa. „Antonín Švehla byl jednou z klíčových postav při vzniku demokratického Československa. Byl de facto prvním z tzv. „Mužů Října“. Já však spatřuji jeho největší odkaz ve schopnosti harmonizovat a sjednocovat československé politické prostředí. Připomeňme si jeden jeho nadčasový a možná i nejslavnější citát: Pečlivě volte své vůdce, kterým svěřujete své osudy,“ řekl ve své vzpomínce náměstek Žák.

Předseda ASZ Josef Stehlík připomenul význam Švehlova odkazu pro selský stav: „Antonín Švehla vynikal politickým instinktem, který projevil jako hlavní tvůrce první pozemkové reformy v roce 1920. Zabránila bolševickým experimentům v tehdejší ČSR, kterým se okolní země nevyhnu-ly. Pozemková reforma zvýšila postavení a roli středních a drobných sedláků - podnikatelů na vesnici. Český venkov tak byl daleko lépe než okolní státy připraven na následné období celosvětové krize a vzestup fašistických tendencí. Švehla již tehdy pochopil, jak důležitá je podpora středního a drobného podnikání pro zdárný vývoj venkova. A to je jednoznačně odkaz pro nás, kteří hospodaří 80 let po jeho smrti. Politická i faktická podpora malého a středního podnikání na venkově je nejen přínosná pro sociálně ekonomické postavení jeho obyvatel a navrácení charakteru české krajiny, ale také pro další demokratický rozvoj v našem státě.“

Přiblížit život a zásluhy tohoto politika širší veřejnosti mají v plánu organizátoři pietní akce stálou expozicí v Národním zemědělském muzeu. Šárka Gorgoňová, tisková referentka ASZ.

(Převzato z webu www.asz.cz)

Mgr. Lukáš Kopecský: FRANTIŠEK MACHNÍK

Budoucí ministr národní obrany a poslanec za agrární stranu se narodil 30. dubna 1886 ve vesnici Nebřehovice u Strakoníc. Pocházel z rodiny sedláka a byl posledním z 10 dětí. Po obecné škole v Jiníně a měšťanské ve Strakonících odchází na podzim 1898 studovat do Českých Budějovic na místní státní gymnázium. To zakončil v létě 1906 maturitou a odebral se do Prahy na Filozofickou fakultu ke studiu českého a německého jazyka. Vzdělání si prohloubil semestrálním pobytem na univerzitě v Heidelbergu (přelom let 1908/1909), aby vysokoškolská studia úspěšně zakončil roku 1910.

Jeho učitelská kariéra začala ve východočeské Chrudimi, odkud se pak v létě 1919 přesunul do Klatov na Hospodářskou školu. Je to paradoxní, ale budoucí ministr obrany Československa se neúčastnil 1. světové války. Přestože byl odveden, při následné lékařské prohlídce se snažil co nejvíce zvýraznit svůj vysoký krevní tlak. Důvod byl jednoduchý - Machník nechtěl bojovat za Rakousko-Uhersko.

Příčinou stěhování na západ Čech bylo úmrtí manžela Machníkovy sestry Rozálie Denkové v Kolinci na Klatovsku. Machník se stal poručíkem jejích potomků a zároveň se jí snažil pomáhat ve správě usedlosti. V městě pod Černou věž žil spolu s manželkou Antonií a dvěma dětmi, Janem a Milenou. Od roku 1925 se v Klatovech stal ředitelem celé Hospodářské školy a velmi pozvedl její úroveň. Dodnes se na ní vzpomíná na Machníkovského ducha. Je nutné zdůraznit, že již na univerzitě vstoupil po vzoru otce a také svého příbuzného Rudolfa Berana do agrární strany. Jeden rok byl předsedou její vysokoškolské organizace Agrární akademici. Venkov, zemědělství, to byl Machníkův život. Za agrárníky byl od roku 1925 na Klatovsku poslancem. Zůstal jím pak dalších 14 let, až do rozpuštění poslanecké sněmovny po německé okupaci. Díky tomu, že byl členem Sokola a starostou Selských jízd, měl samozřejmě velmi blízko k jezdectví (koně miloval) a posléze k branné výchově. Od svého druhého poslaneckého období (1929) byl ve sněmovně místopředsedou branného výboru a odtud směřovala jeho cesta k ministerskému křeslu, do kterého usedl v červnu přelomového roku

František Machník

1935. Ve křesle vystřídal nemocného stranického kolegu Bohumíra Bradáče, který se přesunul do čela sněmovny. Tři nejkrizovější roky meziválečného Československa seděl Machník na této horké židli a chystal armádu na možnou válku. Dal jí moderní výzbroj, techniku, opevnění i zákonnou oporu. Dokázal pro armádu ještě více nadchnout prezidenta Edvarda Beneše a především byl autorem zcela zásadního Zákona na obranu státu z roku 1936. Při jeho projednávání pak před poslanci pronesl mimo jiné i tato slova: „Svaz národů nemá své organizované výkonné moci, aby mohl zameziti válečné útoky. Proto každý stát, který chce svému obyvatelstvu zajistiti pokoj a mír, došel k přesvědčení, že musí se především starati o svou obranu sám. I my jsme došli k tomuto závěru. A tu nám velí prostý lidský rozum: Chraňme se, ozbrojme se, opevněme se, abychom nebyli někdy nepřitelem nenadále přepadení!“

Vyrovňovat se však musel i s útoky svých

Morálka odpovědných vychová morálku poplatníka.

(Příslib k lábořské řádě p. ministra
financí)

Pane Roboší!

Adresoval jste 28. září t. r. ve „Venkově“ ministrovi financí (článek pod výše uvedeným podpisem). Vypsal jste, k jakému níčení rolníků existenci dochází, když otec odevzdává své dluhy. Poplatky a dávky, vymáhané z rolnického základu, přivádějí mladého rolníka k mizině.

Ohlasy Vím dnes skutečný případ, jak si rolníci orgány postupují ohledně věna rolníků. Před 12 lety oženil jsem se s dcerou rolníka. Když jsem dostal písemnou smlouvu dostala pečetě, kterou jsem ihned bezmála uřadu řádně předložil k daní důchodové. Věna použili jsme k převzetí nutných investic, k zřízení domácnosti a na výchovu dětí. Najednou, až po 12 letech dostal jsem od berního úřadu destilátový list, kterým jsem povinen uhradit věno. Když jsem se na to, že jsem věno nepřišel k splacení. Byli jsme zlobeni. Za tolik let bylo věno buď spotřebováno, buď imobilizováno, a teď z něho byly řádně zaplacené. Když jsem se na to, že jsem věno nepřišel k splacení. Byli jsme zlobeni. Za tolik let bylo věno buď spotřebováno, buď imobilizováno, a teď z něho byly řádně zaplacené. Když jsem se na to, že jsem věno nepřišel k splacení. Byli jsme zlobeni. Za tolik let bylo věno buď spotřebováno, buď imobilizováno, a teď z něho byly řádně zaplacené.

Ministr jsem k advokátovi. Ten nás ujistil, že věno berních orgánů jest protizákonné. Předložil jsem řádně Nejvyššímu správnímu soudu dne 1929-1933, kdy věno jsem se řádně poplatil. Když jsem se na to, že jsem věno nepřišel k splacení. Byli jsme zlobeni. Za tolik let bylo věno buď spotřebováno, buď imobilizováno, a teď z něho byly řádně zaplacené.

Ministr jsem k advokátovi. Ten nás ujistil, že věno berních orgánů jest protizákonné. Předložil jsem řádně Nejvyššímu správnímu soudu dne 1929-1933, kdy věno jsem se řádně poplatil. Když jsem se na to, že jsem věno nepřišel k splacení. Byli jsme zlobeni. Za tolik let bylo věno buď spotřebováno, buď imobilizováno, a teď z něho byly řádně zaplacené.

Ministr jsem k advokátovi. Ten nás ujistil, že věno berních orgánů jest protizákonné. Předložil jsem řádně Nejvyššímu správnímu soudu dne 1929-1933, kdy věno jsem se řádně poplatil. Když jsem se na to, že jsem věno nepřišel k splacení. Byli jsme zlobeni. Za tolik let bylo věno buď spotřebováno, buď imobilizováno, a teď z něho byly řádně zaplacené.

Ministr jsem k advokátovi. Ten nás ujistil, že věno berních orgánů jest protizákonné. Předložil jsem řádně Nejvyššímu správnímu soudu dne 1929-1933, kdy věno jsem se řádně poplatil. Když jsem se na to, že jsem věno nepřišel k splacení. Byli jsme zlobeni. Za tolik let bylo věno buď spotřebováno, buď imobilizováno, a teď z něho byly řádně zaplacené.

Ministr národní obrany Machník o vojenském programu k zvýšení bezpečnosti republiky.

—fn— Včera zasedal ve sněmovně za předsednictví posl. Davida branný výbor. Ve schůzi této učinil ministr národní obrany Machník programový výklad o všech otázkách branného zabezpečení státu. Celý národ uvítá jasně prohlášení ministra k věcem, jichž živelná aktualita zachvátla veřejnost.

Za minulé období byla vykonána velká záslužná práce, aby si všechny vrstvy našeho lidu uvědomily význam doby, ve které může obstát jenom stát, opřený nejen o silnou, spolehlivě vycvičenou, řádně vyzbrojenou a vedenou armádu, ale také o odhodlané, se svým vojákem věrně cítící a s armádou spolupracující obyvatelstvo. V tom směru byl učiněn značný pokrok a půda je připravena, aby bylo přikročeno k opatřením, bez nichž se obrana státu nemůže obejít v době hrozného zbrojení a válečných příprav v celém světě, zejména pak v našem sousedství.

Program, který včera min. Machník přednesl v branném výboru sněmovny, vyniká úplností a otevřeností v tom zejména, že ničeho nelže, dále odkládá a ničeho zanedbatelne jenom v otázkách bezprostřední armádní, ale také ve všem ostatním, co tvoří a zvyšuje se na nejdosažitelnější míru odhodlání bránit stát v těžkých chvílích všemi národními silami.

Ministr Machník nikterak se netajil tím, že zdokonalená obranná zařízení budou vyžadována na lidu velkých obětí hospodářských a také osobních. Ale dnes už porozumění pro tento národní úkol je vřito do té míry, že vojenský program ministrův bude lidem uvítán jako osvobození z pochybnosti. Konečně dochází k činům, které obranu státu postaví na úroveň, diktovanou nikoli strachem o republiku, ale naprostou jistotou, že náš stát silou a zbraní národa obstojí proti komukoli a děj se cokoli.

Včera ministr Machník za napjaté pozornosti branného výboru přednesl ve sněmovně svůj program, opřený o souhlas vlády. V příštím týdnu, patrně v úterý, bude o něm zahájena rozprava. Ministr Machník prohlásil k členům branného výboru:

Rozhodnutím prezidenta republiky dostalo se mi veliké cti a vyznamenání, že jsem byl povolán v čelo jednání s nejvyššími a nejdůležitějšími resorty ministerstva národní obrany.

V této funkci mám po své čest předstoupit před branný výbor poslanecké sněmovny, jehož jsem byl po tolik roků členem, abych vám podal zprávu o vojensko-politické o armádě, o různých otázkách a věcech, které se v poslední době řešily, anebo mají řešiti a abych vám, jako staré kamarády a přítele armády, popřel o vaší účinnou podporu, pomoc a radu.

Připravované práce legislativní.

Prvního podkladu pro vybudování naší branné moci dostalo se vojenské správě zákonem o dělení presenční služby, který byl přijat na sílece minulého roku.

Také zákonem o vyvlastnění k dělení obrany státu a zákonem o ochraně obrany protileteckým útokem byl učiněn značný krok. Je však třeba, aby byly projednány a schváleny další návrhy zákonů.

Je to především zákon o obraně státu,

jež má obsahovat souborně všechna ustanovení, kterých je zapotřebí k obraně státu, jak za mobilizace i ve válce, tak i v jiných případech ohrožení státu. Tímto zákonem mají být nejen nahrazeny dosud platné zákony o válečných úkonech, nýbrž mají jim být upraveny přetvárné nové otázky, které byly upravovány různými normami teprve za světové války a často jen improvizované bez řádné přípravy.

Připravovaný zákon je dle velmi obšírný a má zejména:

1. Po vzoru jiných států zákonem upraviti instituci Nejvyšší rady obrany státu, kte-

rá by soustavně pečovala o náležitě zabezpečení státu. Zatím byla Nejvyšší rada obrany státu usazená usazením vlády.

2. Zajištění potřebných počet schopného občanstva k osobním úkonům k obraně státu.

3. Zajištění všech potřeb branné moci a ostatních složek obrany státu se zúčastnících.

4. Zabezpečení ochrany proti hospodářským obtížím za mimořádných poměrů, zejména pokud jde o výživu obyvatelstva.

5. Zajištění ve státě klidu a pořádku, bezpečnosti životů a statků obyvatelstva.

Zajistí-li se potřebné předpoklady k obraně státu již v míru po všech stránkách, uvaruje se stát za event. války mnoha nadměrných a často i marných obětí personálních a materiálních.

Ministerstvo Národní obrany připravuje také osnovu zákona

o branné výchově,

jejmž účelem má býti:

1. rozvinout vlastenecký cit, pěstování smyslu pro občanský pořádek a kázeň a zejména pak vzbudit i posilování uvědomění o zodpovědnosti vůči státu a všem státním úkolům proti každému ohrožení nebo útokům;

2. pěstování tělesné schopnosti, jež je třeba k dosažení co největší tělesné výkonnosti a co největší odolnosti;

3. obeznámit se s základy vojenského výcviku, aby tento výcvik byl u povoláních k vojenské službě usnadněn, odřizování dostatečný stupeň výcviku u těch, kdož presenční službu vykonávají, a připravit na příslušné úkoly k obraně státu ty, kdož vojenskou službu nejsou povinni.

Návrh zákona je v ministerstvu Národní obrany již připraven a má být nyní užito předemtem meziministerského připomínkového řízení.

Ministerstvo Národní obrany touto osnovou zákona chce dosáhnouti, aby i u nás po vzoru jiných států byla zavedena branná výchova, a to branná výchova povinná, které mají ve věku v zákoně stanoveném podléhati všichni občané.

(Pokračování na str. 2.)

Širší předsednictvo

politických soupeřů, kteří ho obviňovali z korupce při armádních zakázkách a zvýhodňování členské základny agrární strany. Do historie se pak zapísala především zpráva nevinná ministerská vyhláška z roku 1936, která způsobila velké rozhořčení Sudetoněmecké strany a Konrada Henleina samotného. Tzv. Machníkův výnos vešel i do evropských dějin, protože jeho kritika se dostala na jednání Společnosti národů v Ženevě a díky Henleinovým přátelským stykům též na stránky britského tisku. Ministerstvo národní obrany v rámci zabezpečení armádních zakázek totiž velmi zpřísnilo jejich přidělování firmám s majoritou zaměstnanců německé národnosti. Nakonec se podařilo československé vládě tenhle problém na diplomatické frontě vyřešit, nicméně další kaňka na československo-německých vztazích byla na světě.

Machníkovy snahy o modernizaci armády samozřejmě nemohly být dotaženy dokonce, protože

přišlo září 1938 a Mnichov, který podle jeho osobního vyjádření byl pro Machníka tragédií.

Po konci v ministerské funkci se Machník musel srovnávat s neuvěřitelným množstvím pomluv, které byly snůškou nejsprostších lží o jeho rodině, přátelích i práci samotné. Podle těchto „povídáček“ měl nacistům zrazovat výsledky jednání ministerských rad, za miliony korun měl do Německa prodávat mobilizační plány československé armády, jeho žena měla být sestrou vůdce SdP Konrada Henleina a dcera Milena měla ve Švýcarsku bezpečně ukrývat nakradené miliony. Nic z toho nebyla pravda, ale mnoho klatovských občanů v té době těmto pomluvám věřilo. Machník zůstal i za protektorátu ředitelem školy, ale žil ve neustále obavě, jestli si pro něj nepříjde gestapo, které sídlo hned ve vedlejší budově. Veřejného života se strnil, jak mohl. K 30. dubnu 1942 byl z ředitelské funkce odvolán a odešel do penze. A klidu si neužil. Jeho

bývalý spolupracovník, generál Josef Dostál při krutých výsleších na klatovském gestapu zmínil Machníkovu jméno. Měli spolu částečně hovořit o možných odbojových aktivitách na Klatovsku. Nejdůležitější však bylo, že Machník před několika svědky prohlásil, že smeká před londýnskou činností prezidenta Beneše. Na gestapu všechno samozřejmě popíral, přesto byl uvězněn na Pankráci a následně převezen do Německa. 26. února 1944 byl Machník Volksgerichtem v Drážďanech odsouzen k trestu smrti. Za plánování odbojových aktivit, ale nepochybně i za to, že před válkou velmi silně proti Německu vystupoval. Jeho manželka podnikla zoufalé kroky, aby ho zachránila. Prostřednictvím německého advokáta Hanse Astfalcka podala žádost o milost, která byla z velké části lživá, ale ve snaze zachránit lidský život nebylo zbylí. Není přesně známo, zda odvolací soud uvěřil výmyslům o Machníkově údajné předválečné pomoci Němcům a jeho dobrým vztahům s nimi. Nicméně změnil trest smrti na doživotní káznici. Machník na konci války absolvoval pochod smrti po německém území a 29. dubna 1945 byl americkou armádou osvobozen v koncentračním táboře Dachau.

Tím však jeho útrapy zdaleka neskončily. Přestože mu bylo 59 let, čekala na něj poválečná justice a následně i komunistický kriminál. Zatímco Národní soud ho v dubnu 1947 všech nesmyslných obvinění zbavila, komunisté nakonec dosáhli svého. Přesto už soudní proces za tzv. třetí republiky a ve stavu „relativní“ demokracie v dubnu 1947 byl jasnou snahou diskreditovat prvorepublikové politiky především z již zakázané agrární strany. Machník se musel bránit obvinění, že se v letech 1938 – 1945 nechoval, jak by se na československého občana slušelo. Žaloba ho vinila jednak z kolaborace s okupační mocí, ale co je nejvíce překvapující, také se jaksi nepozdávalo, že Němci Machníkovu zrušili rozsudek smrti. Nakonec na tohle narážel i tehdejší předseda vlády Klement Gottwald, když se Machníkovým procesem na svém zasedání celý kabinet v rámci řešení retribucí zabýval. Soud však všechna tato obvinění rozmetl jako neopodstatněná. Prokurátorem v Machníkově případě byl talentovaný žalobce z Českých Budějovic, jehož jméno znělo Josef Urválek.

Co se KSČ nepodařilo po válce, toho dosáhla později. Státní bezpečnost Machníka v roce 1952 sebrala přímo na louce v Kolinci u jeho sestry. Obviněn a následně obžalován byl z toho, že nenahlásil ilegální přechody hranic, o kterých

věděl. Jednalo se o přechod hranic poslance Josefa Ševčíka a převaděčské aktivity příslušníků klatovské SNB Františka Havlíčka a Václava Šnaidra (oba popraveni!). Machník byl ve svých 66 letech odsouzen k pětiletému trestu vězení. Po půl roce kriminálu ho však zachránila smrt Klementa Gottwalda a následná amnestie Antonína Zápotockého v květnu 1953.

Dožil u svého syna ve Ždánicích u Hodonína, kde také 21. listopadu 1967 zemřel. V jeho osudech se zrcadlí osud této země, dvakrát sevřené totalitou. Machník byl demokrat, agrárník, ctitel venkova. Ale hlavně to byl obrovský vlastenec. Chtěl Československo bránit proti nacistům. Udělal pro to všechno, co bylo možné. Po válce mu to komunisté vyčítali a na druhý pokus se jim ho podařilo zavřít do vězení. Zničen byl on a zničena byla i „jeho“ strana. Dnes je jeho jméno na Klatovsku téměř zapomenuté. V Klatovech po něm zůstala jen ulice a duch, který snad stále žije v budově „jeho“ školy.

Pomník Machníkových silnic u Kolince

Poslanecký průkaz

Oficiální portrét

Projev při odhalování sochy Antonína Švehly v Klatovech

Galerie agrárníků: RUDOLF BERAN

Rudolf Beran (28. prosince 1887 Pracejovice – 28. února 1954 Leopoldov) vystudoval vyšší hospodářskou školu ve Strakonici. Od roku 1906 působil v Praze v sekretariátu agrární strany a od roku 1909 byl tajemníkem agrárního dorostu.

Již v roce 1915 se stal generálním tajemníkem strany. Po vzniku samostatného státu zasedl v Národním shromáždění, kde byl poslancem až do roku 1939. V letech 1918 – 1933 byl Beran ústředním tajemníkem strany, kde se osvědčil a pomohl rozšířit síť místních organizací strany a organizací s agrárníky úzce spjatými. V roce 1933 se stal Rudolf Beran místopředsedou strany a v roce 1935 dokonce jejím předsedou. Ve své straně patřil mezi odpůrce politiky Hradu a v roce 1935 se neúspěšně snažil zabránit volbě Eduarda Beneše československým prezidentem a spolu se stranami takzvaného Prosincového bloku prosadit kandidáta pravicového.

Po přijetí Mnichovského diktátu se stal v obtížné situaci druhé republiky Rudolf Beran jedním z nejvýznamnějších představitelů země. Výrazně se angažoval při vzniku Strany národní jednoty, která sjednotila všechny české nelevicové strany a část národních socialistů, podílel se na výběru a následné volbě Emila Háchy za prezidenta republiky a především byl od 1. prosince 1938 předsedou česko-slovenské vlády.

Po okupaci země zůstal ještě krátký čas v čele vlády, ale již na konci dubna 1939 by vystřídán Aloisem Eliášem (který byl později popraven). V té době odešel do ústraní na svůj statek v Pracejovicích, o jehož hospodářství se i během své aktivní politické kariéry vždy staral. Během té doby udržoval kontakty s představiteli českého odboje a odboj i finančně podporoval. V červnu 1941 byl Beran zatčen Gestapem a v dubnu 1942 v Berlíně odsouzen k 10 letům vězení a finančnímu trestu za napomáhání k velezradě. V prosinci 1943 byl však z vězení propuštěn a zbytek války strávil v domácím vězení.

Po skončení druhé světové války byl 19. května 1945 zatčen a 21. dubna 1947 v zmanipulovaném politickém procesu odsouzen ke dvaceti letům vězení a propadnutí veškerého jmění za údajnou protinárodní činnost. Zemřel v roce 1954 ve věznici Leopoldov.

Literatura:

GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. Druhá republika 1938–1939 : svár demokracie a totality v politickém, společenském

a kulturním životě. Praha ; Litomyšl : Paseka, 2004. 315 s. ISBN 80-7185-626-6.

Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století. I., A–M / Milan Churaň a kol.. 2. vyd. Praha : Libri, 1998. 467 s. ISBN 80-85983-44-3. S. 41–43.

KOSATÍK, Pavel. Čeští demokraté : 50 nejvýznamnějších osobností veřejného života. Praha : Mladá fronta, 2010. 280 s. ISBN 978-80-204-2307-8. Osobnosti - Česko : Ottův slovník. Praha : Ottovo nakladatelství, 2008. 823 s. ISBN 978-80-7360-796-8. S. 47.

ROKOSKÝ, Jaroslav. Rudolf Beran a jeho doba : vzestup a pád agrární strany. Praha : Vyšehrad, 2011. 912 s. ISBN 978-80-7429-067-1.

TOMEŠ, Josef, a kol. Český biografický slovník XX. století : I. díl : A–J. Praha ; Litomyšl : Paseka ; Petr Meissner, 1999. 634 s. ISBN 80-7185-245-7. S. 85–86.

VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla, a kol. Biografický slovník českých zemí : 4. sešit : Beneš–Bez. Praha : Libri, 2006. 376–477 s. ISBN 80-7277-299-6. S. 414–415.

Očekávané knihy

V tomto roce vychází na podzim nová kniha našeho člena Jaroslava Buriance o Rudolfu Beranovi a již tento nebo příští rok se dočkáme i nové publikace o Antonínu Švehlovi z pera docentky historie Evy

Brokové.

Prosím očekávejte o nás, že Vás o vydání obou velmi zajímavých knih budeme informovat v dalším zpravodaji ŠveHLAS a na našem webu www.antoninsvehla.cz.

prezentaci naší činnosti. Máme za sebou skoro dvacet vystoupení na veřejnosti, ale Praha a Václavské náměstí je vrchol všeho.

Přidal se k nám také Východočeský Janákův sbor Selských jízd z Nechanic, který funguje už od roku 1992 a má kolem 80 členů.

Pan kardinál D. Duka nás a ostatní pořadatele pozval do Arcibiskupského paláce, kde jsme domluvili podrobnosti naší prezentace v návaznosti na již hotový program oslav sv. Václava.

Návrh, aby vystoupila naše věrná podporovatelka herečka Valérie Zavadská s básněmi, kterými nás už mnohokrát doprovázela, pan kardinál s nadšením přijal, zrovna tak jako novou znělku Selských jízd, kterou složil profesor konzervatoře Jiří Pichlík z Cehnic.

Pak následovaly týdny nácviků jezdců, příprava bannerů, letáků o Selských jízdách od ASZ, atd.

Vyjeli jsme v den našeho vystoupení již ve 12 hodin ze Strakonice a pod Cukrákem u Prahy nás čekal doprovod Městské policie Prahy 1. Policejní auto s majákem, našich šest aut s koňmi a doprovodem, lehce protáhlo Prahou až k Vrchlického sadům, kde jsme měli zajištěné parkoviště. Skvělí policisté, nám

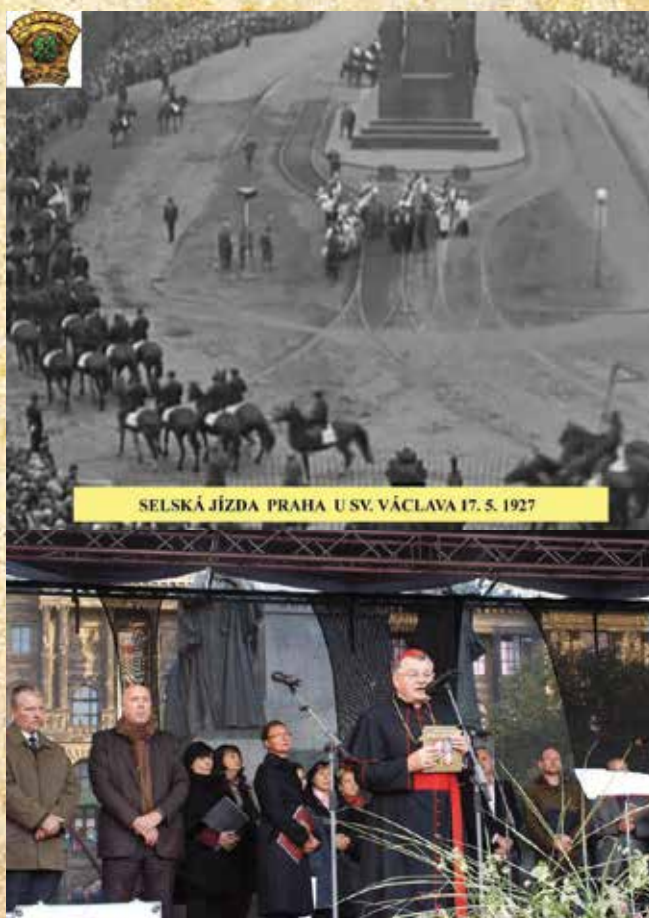
všemožně vycházeli vstříc při přípravách na vyhrazeném prostoru.

Tady byla veterinární přejímka koní s platnými doklady a povoleními ke svodu zvířat.

Brátrská Selská jízda z Nechanic se také dostavila a tak jsme zformovali sestavu jízdy, kterou tvořili také jezdci Městské policie na koních – dva vepředu a dva vzadu - uzavírali konvoj při odjezdu na Václavské náměstí.

Dojmy z našeho vystoupení u sochy sv. Václava jsou magické, jako je tento prostor, kde kráčely dějiny. Atmosféra duchovního vystoupení a velmi přívětivý pan kardinál Duka podtrhly, důstojnost setkání a nezapomenutelný zážitek.

Po krásné básni o rodné české zemi a státní hymně, kterou všichni se zápalem zpívali, nebylo vůbec daleko k slzám a hrdosti, že dokážeme milovat svou vlast, svůj domov, tak jako lidé před námi. Závěrečný Svatováclavský chorál, při němž Selská jízda odjížděla, nám bude ještě dlouho znít v duších.

Text a foto: Selská jízda Jana Žižky z Trocnova

Projev Stanislava Tomana, starosty Sboru Selských jízd Jana Žižky z Trocnova:

Sestry a bratři.

Předem mého poděkování Vám všem, chci přetlumočit poděkování pana kardinála Dominka Duky. Dneska jsem se zúčastnil dožínkové slavnosti u Kralovic okr. Plzeň sever. Kromě programu naší stavovské selské organizace Asociace soukromého zemědělství, přišel mezi nás i pan kardinál Dominik Duka se svoji zdravicí. Velice ocenil naši účast na pátečních svatováclavských slavnostech a nakonec řekl, že příjezdem Selských jízd ze Štěkně a z Nechanic celá slavnost vyvrcholila. Vyjádřil přání, aby se tato akce stala každoroční tradicí, protože jediné návrat ke kořenům naší minulosti a návrat k morálním hodnotám, je jediná možnost, jak lze naši společnost vyvést ze současné nedobré morální situace. Tolik asi ve zkratce od pana kardinála.

A nyní poděkování ode mne. Sestry a bratři, velice Vám všem děkuji, za účast a za vše, co bylo nutno udělat pro to, abychom se mohli v takové síle a tak vzorně představit velice široké veřejnosti. Myslím si, že to byla vzorná a velmi důstojná ukázka toho, co jsme za tak krátkou

dobu dokázali udělat. Myslím si, že naši otcové, dědové a pradědové s námi byli, že vše viděli a že určitě byli na nás hrdí. A neméně si myslím, že jsme byli určitě hrdí i my všichni, co jsme na Václavském náměstí stáli, co jsme se mohli dívat do mnohdy zaslzených očí diváků a co jsme si mohli jednak ze hřbetů koní a i bez koní zazpívat Svatováclavský chorál - Svatý Václave, vévodo České země. Kéž bychom si mohli tuto vyjímečnou atmosféru příští rok zopakovat. Sestry a bratři, bylo to nádherná, důstojná a perfektní ukázka toho, že na vesnicích jsou i po dlouhé nesvobodné době a i v současné době, kdy nás obklopuje jen samý konzum, honba za luxusem a přemrštěnými nároky, lidé, kteří si váží tradic svých předků, kteří se za ni nestydí a kteří ji chtějí provozovat a tím i zachovat tak, aby byla živá pro další generace. Bude-li živá i nadále, tak to bude záležet jen na nás. Pevně věřím, že naše počáteční nadšení a elán v nás vydrží, protože to, co děláme máme hluboko zakořeněno ve svém nitru stejně tak, jako to měli ve svých srdcích naši předkové. Závěrem jen to, že jsem moc rád, že se nám nic špatného nestalo, že se nic špatného nestalo ani našim koním a že jsme se všichni vrátili domů. Myslím si, že je to i zásluha Svatého Václava, kterého jsme přijeli se Selskou jízdou do Prahy pozdravit.

Antonín Švehla – výstava dobových fotografií

Ve dnech 10. 4. 2013 — 6. 5. 2013 probíhala výstava dobových fotografií, kterou připravila paní Marie Zdeňková, kronikářka Městské části Praha 15. Marie Zdeňková se životu Antonína Švehly pečlivě věnuje již řadu let a dosáhla ve svém úsilí četné úspěchy. Za mnohaletou badatelskou, publikační a organizační činnost věnovanou životu a dílu Antonína Švehly jí byla udělena v roce 2012

Cena Antonína Švehly. Výstava probíhala na pobočce Pošta Praha 33 v ulici Přemyslovská 2 u nám. Jiřího z Poděbrad.

Touto 140. výstavou si Poštovní minigalerie připomenula 140. výročí narození a zároveň 80. výročí úmrtí Antonína Švehly, významného českého politika a státníka, spojence a osobního přítele T. G. Masaryka.

Antonín Švehla patřil k nejvýznamnějším osobnostem první Československé republiky. Byl předsedou tří československých vlád, předsedou Agrární strany i hostivařským statkářem. Při vzniku první Československé republiky účinně spolupracoval na tvorbě ústavy nově zrozeného státu. Roku 1927 odmítl kandidovat na funkci prezidenta a podpořil kandidaturu T. G. Masaryka. Postupující nemoc mu však ubírala stále více sil, takže se nakonec rozhodl abdikovat

a odejít z politického života. Antonín Švehla patřil k nezasloužilejším budovatelům našeho moderního státu.

Slavnostního zahájení výstavy se účastnil a slovo pronesl i Mgr. Pavel Černý, předseda občanského sdružení Společnosti Antonína Švehly, která se zabývá pěstováním tradic v rámci působení významného prvorepublikového státníka za Agrární stranu Antonína Švehly.

U příležitosti výstavy věnované životu Antonína Švehly jsme se paní Marie Zdeňkové zeptali:

Proč jste se zaměřila na osobnost Antonína Švehly?

Příčina zájmu o tuto výjimečnou osobnost vyplynula přirozeně. Před dvaceti lety jsem se stala kronikářkou Městské části Praha 15. Po nastudování historie bylo zřejmé, kdo je nejznámější osobností této městské části a jak významnou roli v dějinách první republiky hrála Švehlova rodina Hostivař. Rázem byla moje posedlost na světě a Hostivař jsem si také zamilovala.

Jaké zdroje jste při získávání dobových fotografií využívala?

Všechny, které jsou dostupné. Přesto, že existuje poměrně málo jeho fotografií, podařilo se jich, za dvacet let, nashromáždit většinu. Už málokdy mne nějaká fotografie překvapí, ale i taková se ještě občas objeví. A jak je získávám? Rodinné fotografie od příbuzných, další od kolegů kronikářů a přátel, z antikvariátů, sběratelských veletrhů, burz a aukcí, ale i z internetu. Hodně informací jsem načerpala z dobového tisku. Pár vzácných fotografií z roku 1920 jsem si například odkoupila z muzea v Táboře, z ateliéru Šechtl a Voseček a podobně. Zdrojem poznání a vzácných objevů jsou samozřejmě archivy, ale na bádání mi bohužel zatím nezbývá čas.

Čeho si nejvíce vážíte v osobě Antonína Švehly?

Byl to člověk přirozeně inteligentní a čestný. Moudrost selského rodu, po staletí předávaná generacemi z otce na syna, byla v jeho případě zúročena používáním „zdravého selského rozumu“ při řešení praktických otázek. Rozuměl životu a lidem. Byl nesobecký, nezištný, nezkorumpovatelný a vyhraněný v mravních otázkách. Uměl vládnout tvrdě, ale moudře. Mistrovsky vyjednával a především, raději konal, než řečnil. To vše je hodno úcty a respektu i v dnešní době. A přestože byl původem sedlák, sláma mu z bot rozhodně nečouhala. Měl velký smysl a cit pro krásu a umění. Mimo jiné sbíral

drobné malby Madon, neboť motiv lásky matky k dítěti pro něj byla vším a také starý porcelán a keramiku, nad jejichž křehkostí a krásou nepřestal nikdy žasnout. Nevyhledával přízeň davů, ale pokud se vzácně před očima veřejnosti objevil, byl vždy elegantní a s květinou v klopě, aby mu připomínala vonící sad v Hostivaři.

Mohla byste citovat některou z jeho myšlenek na závěr?

Možná jeho přístup k planému lichocení. Varoval před osobním kultem a vynášením osobních zásluh o národ a stát. Krátce před svou smrtí vyjádřil, co si myslí o vychvalování jeho osoby, kterým ho zahrnula delegace, při návštěvě v Hostivaři: „Nesmíme vytvořit ovzduší, v němž se ztrácí soudnost a rozvaha, nezbytné to předpoklady pro správné hodnocení vykonané práce. Vždyť jen práce může být podkladem úcty, kterou právě demokracie nezbytně potřebuje k vytvoření autority. Tedy nejdříve práce, pak úcta a pak teprve možná autorita.“

Text: Poštovní minigalerie, SAŠ o.s

Foto: Poštovní minigalerie, Marie Zdeňková

Josef Charvát o Antonínu Švehlovi – úryvek z deníků

Prof. MUDr. Josef Charvát, DrSc. (* 6. srpna 1897, Praha – 31. ledna 1984, tamtéž) byl český akademik ČSAV a lékař interní medicíny, zakladatel české endokrinologie. Byl též autorem filosofických úvah. Léčil řadu významných osobností (např. Antonín Švehla, Edvard Beneš) a lidí z jejich okolí (např. Marta Gottwaldová). V roce 1968 byl nominován na funkci prezidenta republiky, kterou však nezískal.

Antonín Švehla

Měl jsem jedinečnou příležitost stýkat se po delší dobu s Antonínem Švehlou jako jeho osobní lékař. Dověděl jsem se velmi mnoho věcí ze zákulisí první republiky a za čerstvé paměti jsem je sepsal do objemného svazku, který jsem nazval (v parafrázi K. Čapka) „Hovory se Švehlou“. Za války, nevím už kdy, snad hned po propuštění z Buchenwaldu, jsem se obával, že by mohly padnout při mém eventuálním novém zatčení do rukou Gestapa, které by bylo mohlo zneužít mnoho údajů k propagandě proti Masarykovi, Benešovi a jiným lidem. Proto jsem svazek dobře zabalil a dal jsem jej schovat k prof. Dr. Antonínu Vančurovi, který nebyl společensky podezřelý a fungoval celou válku jako přednosta II. interního oddělení, bývalé interní Pelnářovy kliniky. Po válce jsem na věc nejprve pozapomněl. Pak jsem jej jednoho dne požádal, aby mi svazek vrátil, ale on popřel, že by jej kdy ode mne dostal. Byl to pro mne šok, ale dovedl jsem si představit jeho ustrašenost, jako tak mnoha jiných českých lidí – prostě to spálil, nejspíš při heydrichiádě – a pak to zapřel. Po jeho smrti, a když se po útěku jeho vdovy a obou synů za hranice (po r. 1968) likvidoval jejich byt na rohu Poříče a Havlíčkovy ulice, a likvidaci prováděl MUDr. František Kölbel z mé kliniky, jsem jej požádal, aby znovu vše pečlivě prohledal, psací stůl a kdejaký kout, ale nic se nenašlo.

Nyní, v roce 1974, po víc než 35 letech, se pokouším vybavit si ve vzpomínce, co jsem tehdy vše zapsal, ale víc než polovina záznamů je zapomenuta. Uvádím jen trosky toho, co jsem kdysi věděl.

Nejprve jak jsem se ke Švehlovi dostal. Původně jej léčil Gjurič. Švehla měl asi tak od druhé poloviny dvacátých let stenokardie a Gjurič si přivoloval jako konsiliáře Pelnáře. Ten přivoloval Prusíka, a nakonec už nevím, jak jsme zůstali jen my dva lékaři, Gjurič a já, střídali jsme se v návštěvách v Hostivaři, a vystřídali jsme se také každý po jenom měsíci pobytu se Švehlou v Mentonu na francouzské Riviére někdy v r. 1931, jako jeho osobní lékaři. Tam bylo nejvíc příležitostí k hovorům. Mimo to za ním tehdy přijel také Chvalkovský a ten znal další podrobnosti jak o Švehlovi, tak o vedoucích osobnostech 1. republiky.

Měl jsem Švehlu rád. Nejlépe bych ho vystihl, že to byl muž se „zdravým selským rozumem“. Měl neobyčejně praktický smysl pro zacházení s lidmi. Nezajímal se o peníze: když pro nemoc odstoupil z funkce ministerského předsedy, našli při vyklízení jeho psacího stolu gáži za všechna léta v jednom šupletí. Jak ji na prvního donesli, strčil ji do stolu a hned na ni zapomněl. Žil z výnosu svého statku v Hostivaři – ale o to se nestaral on, nýbrž jeho žena a pak dcera Helena, nadmíru praktická žena (vzala si pak Dr. Josefa Černého, pozdějšího ministra vnitra – o něm ještě později). Další peníze dostával jeho bratr advokát (nemohu si už vzpomenout na jeho křestní jméno, měl kancelář ve Vladislavské ulici, pokud vím, byl bezdětný a zámožný a na svého bratra hrdý).

Smýšlením byl Švehla vlastenec, za Rakouska spíš radikální. Odmítal Vídeň, neměl zájmu o poslancování v Říšském sněmu, držel se

„rodné hroudy“, za 1. světové války hleděl, aby se národ najedl. Proto všemi prostředky zabráňoval vývozu obilí a mouky z Čech. Zásoby se schovávaly i v kostelích za oltářem. Neměl smysl pro mučednictví, jeho lidé se scházivali tajně na půdě domu na tehdejší Senovážném náměstí (nyní Gorkého). Chystal převzetí moci po staré monarchii v tisíci praktických drobnostech, aby všechno od prvního dne fungovalo, aby byla administrativa, zásobování atd. – vůbec ho nezajímaly recepce, parády atd., raději byl „mužem v pozadí“, který však o všem ví a více méně tahá za všechny nitky, pokud to jen lze.

Jako příklad uvedu, jak se po 28. 10. 1918 dělala ministerstva. Zatímco jiní členové „pětky“ žvanili na manifestacích, on se staral, kdo povede ten a onen úřad. Když přišlo na řadu ministerstvo pošt, vzpomněl si, že dva z našich úředníků kdysi sloužili na ministerstvu ve Vídni a vědí, jak takové ministerstvo funguje. Jeden se jmenoval snad Fanta, na druhé jméno si nevzpomínám, ale taky jsem je znal. Poslal na policii zjistit jejich adresy. Jeden bydlel na Letné, na náměstí, druhý už nevím kde. Poslal tedy, aby je přivedli. Jeden nebyl doma, druhého však zastihli a přivedli ke Švehlovi na Hrad. Ten se na něj podíval, promluvil s ním pár slov a řekl: „Jmenuji Vás ministrem pošt a ihned se ujměte práce.“ Hotovo! Ten druhý si nemohl odpustit, že tenkrát nebyl doma... Nebo Švehlu napadlo, že musí mít hned vojenského velitele Prahy. Dal si tedy na určitou odpolední hodinu předvolat 4 české generály, které tehdy sehnali v Praze, museli se dostavit na koni na 3. hradní nádvoří ke vchodu. Když jsem se zeptal „proč na koni?“, řekl „no přece jenerál musí být na koni a musím vidět, jak na tom vypadá“. V určenou dobu přišel dolů. Tam stáli 4 koně a jenerálové na nich. Švehla řekl: „Hlašte se!“ Pokud si vzpomínám, vypravoval to takto: „Ten první byl jaksi zakrslý a mluvil tiše – ani jsem nedoposlouchal a šel jsem k druhému – ten měl skřípec, jakýpak jenerál se skřípcem? Ten třetí na mne zařval ‘generál ten a ten (tuším Smrček?) se hlásí, až se třásla okna. Řekl jsem ‘jmenuji Vás velitelem Prahy’ a k tomu čtvrtému

jsem už ani nešel“. Celé řízení bylo hotovo ani ne za dvě minuty a ukázalo se, že volba byla dobrá. Hlavně to ihned fungovalo.

Jiný příklad mi řekl Chvalkovský. Švehla chtěl mít někoho z partaje v zahraničním ministerstvu, ale agrárníci neměli schopné kandidáty. Někdo ho upozornil na mladého JUDr. Chvalkovského, advokáta, který si nedávno otevřel praxi. Dal si ho zavolat, promluvil s ním a nabídl členství ve straně, tajemnictví a bylo jasné, že pro budoucno z toho kouká diplomatická nebo jiná kariéra. To mu už řekli jeho kamarádi. Chvalkovský tedy souhlasil a Švehla řekl: „Tamhle je stolek a hned začneme úřadovat.“ Chvalkovský namítl, že musí přece dříve rozpustit kancelář, dát své věci do pořádku atd. Načež ho Švehla vyhodil. Když vyšel ven, jeho přátelé na něj už čekali, vynadali mu a přinutili ho, aby šel zpátky a začal úřadovat, kancelář že může rozpustit telefonicky. Což se také stalo. Toto mi řekl Chvalkovský sám. O Chvalkovském se ještě zmíním později.

Švehla měl výborný „čich“ pro situace. Vypravoval mi, jak jednou, před válkou, když se začala formovat agrární strana, kandidoval v jakési vesnici pod Orlickými horami a v téže době a v téže hospodě taky měl kandidátskou řeč za velkostatek pověstný hrabě Vojta Šternberg, známý svou hubatostí. Oba kandidáti se sešli v hospodě na společné volební schůzi. Švehla ze zdvořilosti nechal pana hraběte mluvit prvního. Po jeho proslovu byly dotazy a místní učitel jednotřídky se zeptal: „Co si myslí pan hrabě o české škole?“ Šternberg ráčkoval a odpovídal velmi krátce: „Česká škola je ‘výbohná’ a čeští učitelové stojí za hovno.“ Načež byl v sále takový ohlas, že Švehla už dál nemluvil a vykličil pole, bylo jasno, že tam pan hrabě ve volbě zvítězil.

Švehlův pracovní styl byl nelidský. Úřadoval od rána do noci. Měl svého famulusa pana Šmída, což byl bývalý holič. Ten ho denně ráno oholil, a pak se o něj celý den staral, přinesl mu odněkud jídlo, jemuž však Švehla nikdy nevěnoval

pozornost. Na psací stůl mu umístil po každé straně jedno žehlicí prkno, na jednom byly lulky, na druhém šálky s černou kávou. Famulus dbal, aby fajfky byly stále nacpané. Když jednu Švehla vykouřil, odnesl ji, vyčistil, nacpal a dal na horní pořadí. Švehla bral jednu lulku za druhou. A pil šálek kávy za šálkem. Tento famulus byl duše prostá, kus Švejka. Všude Švehlu provázel. Jednou s ním byl v Paříži.

Po návratu jsem se ho ptal, jestli byl taky v Louvru. „Samozřejmě, koupil jsem si tam deštník.“ On totiž z Paříže neviděl prakticky nic, Louvre jako pokladnici umění vůbec neznal, ale znal obchodní dům Galeries Louvre... (Mimochoodem k té Paříži: když tam Švehla přijel, prospal první 2 – 3 dny v hotelu při zatažených roletách, to doháněl zanedbaný spánek z Prahy. Přesně totéž dělal rumunský Titulescu!)

Zajímavý byl také jeho styl práce v politice. Sněmovna byla tehdy v Rudolfinu. Švehlovo auto parkovalo u postranního vchodu. Zadní skla byla mléčná, aby nebylo vidět, kdo je uvnitř. Když byly ve vládnoucí pětce nesnáze (a to byly co chvíli), Švehla to raději vyřizoval mezi čtyřma očima nějakým tím kompromisem. Aby opozice nevyčítala oč jde, sešel se svým partnerem zadním vchodem do auta a jeli na Dobříš k Heinzovi, kde měl v 1. patře trvale najatý pokoj. Tam v klidu a nerušen obvykle věc dokončil. Druhého prostě nepustil domů, až ho uhovořil. Někdy užil zbraně ještě drastičtější. Potíže např. bývaly s Monsignorem Šrámkem, předsedou lidové strany. Šrámek nesnášel kouř. Švehla si ho tedy pozval do malé světničky, posadil ho k malému stolečku proti sobě a kouřil jeden doutník za druhým, až napůl udušený Šrámek svolil, jen aby mohl už ven na čerstvý vzduch. Jiný příklad jeho metod je z poloviny dvacátých let, když komunisti chystali na Mosťecku velkou stávkou: Švehla se dověděl, že ji půjde vyhlásit Zápotocký a že pojede vlakem ráno z Masarykova nádraží. Chvalkovskému dal příkaz zadržet Zápotockého děj se co děj a ponechal jeho fantazii, jak to provede. Ten si v nouzi vzpomněl na svého přítele na policii, zaručil se mu za beztréstnost, a zkrátka ráno na nástu-

piště přišel detektiv a Zápotockého zatkl. Ten se ohražoval, že je poslancem, načež mu bylo odpovězeno „To by mohl říct každý“ a odvezli ho na policejní ředitelství. Tam se samozřejmě totožnost Zápotockého ověřila a byl s omluvami propuštěn – jenže zatím už zmeškal vlak a stávka nebyla vyhlášena, protože řečník nepřišel. Druhý den bylo pobouření ve sněmovně. Nejen komunisti, taky sociální demokrati a národní socialisti zle útočili na Švehlu pro porušení zákona. Nebylo obtížné dopátrat se, že v tom měl ruce Chvalkovský, poněvadž nešťastný detektiv se přiznal, aby nebyl vyhozen ze zaměstnání. Švehla poslouchal, mlčel a když se všichni vyřádili, řekl: „Zavolejte Chvalkovského!“ Jak vstoupil do dveří, rozkřikl se na něj:

„Vy chlape, co se to opovažujete nerespektovat poslaneckou imunitu? Marš ven, vyhazuji Vás na minutu!“ Zdrčený Chvalkovský se nezmohl na slovo a mlčky se vypotácel. Švehla se obrátil k politikům a řekl: „Co mám, pánové, udělat ještě víc?“ Bylo rozpačité mlčení, nakonec měli Chvalkovského rádi, až jeden řekl: „Vyhazovat na dlažbu jste ho nemusel, má děti...“ Zatím smutný Chvalkovský zabalil své věci a vyšel ven postranním vchodem ze sněmovny. Tam už čekal Švehlův šofér a řekl: „Pane doktore, doužas dovnitř, to bylo jen tak...“ A opravdu to bylo „jen tak“ a Chvalkovský pak působil dál.

Jindy bylo jakési nesnadné jednání na ústředním výboru agrární strany. Byl velký spor mezi Staňkem, Udržalem a já nevím kým. Švehla předsedal a postupně dával jednotlivým řečníkům slovo. Přitom pilně psal, všichni se domnívali, že si poznamenává, co se v debatě řeklo, ale on je vůbec neposlouchal a psal si přednášku na příští den do sněmovny. Asi za dvě hodiny s tím byl hotov, dal slovo poslednímu řečníkovi, pak praštil do stolu a řekl: „To jsem zvědav, jak dlouho se s tím hovnem budeme mazat!“ A bylo po debatě, šlo se k dalšímu pořádku, nikdo se neodvážil ani pípnout.

V Hostivaři nebydlel ve statku, ale v „domečku“, přízemním domku v zahradě, lépe řečeno ve

velkém sadu. Jeho oblíbeným jídlem byl zeleninový puding, posypaný parmezánem. Paní Švehlová jej moc dobře uměla upéci ve formě na bábovku. Jezdával tam na něj v neděli taky prezident Masaryk, ti dva si dobře rozuměli, lépe řečeno vzájemně se respektovali, i když každý byl politicky na jiné straně. Když se Švehla stal ministerským předsedou v r. tuším 1922, jel za prezidentem Masarykem do Topolčan představit se. Po formálním uvítání a ceremoniálu pozval Masaryk Švehlu, aby tam zůstal přes noc a povečeřel. „Co si, pane ministerský předsedo, budete přát k večeři?“ „Pane prezidento, mohu si vybrat?“ „Samozřejmě.“ „Tak já bych nejraději bílé kafe a do toho nalámaný makový rohlík. Nato Masaryk: „já taky.“ A tak prezident a premiér večeřeli kafe s nalámaným rohlíkem a jedli to lžící... Masaryk jezdíval občas, když měl volnou neděli, do Hostivaře nejen na zeleninový puding, ale hlavně k hovorům na pokračování. Byl zvědav na Švehlův úsudek. Obvykle pak za pěkného počasí chodili po obědě v zahradě a debatovali o všem možném. Jednou to už byla třetí neděle za sebou, kdy byli na programu Masarykových hovorů Čestí bratři a jejich význam v našich dějinách. Švehla byl moc unaven, chvíli poslouchal, a pak najednou povídal: „Já se Vám na ty České bratry vykašlu. Když bylo národu nejhuř, utekli do Němec a poněmčili se. Víte cò, pojďme si lehnout do trávy a koukat se do nebe...“ – což se taky stalo.

V onen osudný den r. 1919, tuším v neděli, když seděli spolu v domečku a přišel telefon o smrti generála Štefánika při letecké katastrofě, oba byli zaraženi, a pak nečekaně řekl tiše Masaryk: „To je dobře.“ Masaryk měl ze Štefánikova politického profilu strach – dnes bychom řekli, že ho podezíral z fašismu a obával se, jak bude jeho osobnost zapadat do demokracie, kterou Masaryk prosazoval.

Hned po převratu 28. října 1918 se začal Švehla zajímat o cizí diplomaty, kteří k nám přijížděli, s nimi vojáci, obchodníci, žurnalisti atd. Pokud nechtěli vysedávat v hotelu nebo nočních

lokálech, chodili po rodinách zámožných pražských Židů, šlechty i Němců-fabrikantů nebo bankéřů apod. Švehla chtěl, aby chodili taky do českých rodin, ale za prvé aby tam někdo uměl víc řečí než jen německy, za druhé aby se do bytu nechodilo přes kuchyň, za třetí aby byl v bytě salon a nepřijímali se hosti v jídelně nebo ložnici, za čtvrté aby příslušenství bylo v bytě a ne na pavlači nebo na chodbě. Dal tedy pátrat, kolik českých rodin vyhovuje těmto požadavkům, a tuším, že se v celé Praze našly jen tři! Praha byla zoufale zaostalá a ještě dlouho chodili cizinci na večere k lidem nečeským nebo nežádoucím.

Roku 1929 Švehla odstoupil, měl stenokardie a jezdil jsem za ním pravidelně do Hostivaře. Jednou tam byl na konsiliu Vaquez z Paříže. Jakž takž jsme ho dostali z nejhoršího a pak tuším r. 1931 jsme s ním byli v Mentonu na francouzské Riviére, s Gjuričem, vystřídali jsem se po měsíci. Roku 1932 byl Všesokolský slet v Praze a nevím, kdo z nás dostal nápad, že tam Švehlu vyveze do Masarykovy lože na hlavní tribunu. Všichni z toho měli strach, nejvíc sám Švehla, ale nepovolili jsme a s Gjuričem jsme ho tam opravdu na hlavní sletovou neděli dovezli. Oba staří páni byli dojati, když se v loži sešli, fotografové nestačili dělat snímky, Švehla se dal ihned do řeči, zatím já s Gjuričem jsme seděli vzadu a potili se hrůzou, jestli nedostane infarkt a nezemře. Ale dobře to dopadlo. Měl jsem pak doma záramovanou fotografii: Masaryk a Švehla sedí vedle sebe a hovoří, a já s Gjuričem vzadu. Byla postavena na knihovně a za řadu let po Švehlově smrti, když u nás byl na večeři ministr Dr. Josef Černý se svou ženou Helenkou, Švehlovou dcerou, vyprosila si Helenka ode mne tu fotografii a měla ji pak ve své vile v Libici. Když utíkali po válce do USA, nechali fotografii zde a zmizela. Lituji toho, byl bych o ni velmi stál.

Ještě k tomu pobytu v Mentonu. Asi týden s námi pobyl Chvalkovský a dověděl jsem se od něho moc věcí. To už byl v zahraniční službě, měl za sebou velvyslaneckou funkci

v Berlíně a v Tokiu, byl vyhlédnut pro tutéž funkci v Římě. Vypravoval, jak např. nastoupil svůj úřad, ale „Syn Slunce“ nebyl přítomen, byl v Evropě. Musel několik týdnů čekat na nástupní audienci a nemaje co dělat, začal se učit japonsky od svého personálu. Pak jeden den byl celý diplomatický sbor pozván na nádrazí, aby přivítal císaře, který se vracel z Evropy. Ceremoniář řadil velvyslance podle významu, tedy anglického, amerického atd., a Chvalkovský si šel stoupnout automaticky až na konec. Ale k jeho překvapení pro něj přišli a strčili ho mezi ty hlaváče napřed a už tu byl vlak a hymna a ceremoniální vítání. Obřadník každého velvyslance uvedl japonsky a pak to tlumočil do angličtiny. Když přišli k Chvalkovskému, ceremoniář něco povídal, v čem Chvalkovský pochopil japonský výraz pro prezidenta, a najednou si vzpomněl, že Masaryk je na Capri a císař byl v Itálii a že se ti dva viděli, a tudíž byl Chvalkovský pozván mezi ty přední, protože se sešly obě hlavy státu. Než mohl tlumočník začít překládat do angličtiny, vyhrklo z něj: „Není třeba, já jsem rozuměl.“ Císař se na něj podíval a celý jeho průvod taky, to tu ještě nebylo, aby se cizí vyslanec naučil za několik týdnů japonsky. Byl pak za pár dní pozván k císaři a oslovil ho japonsky. Načež se staletý ceremoniál probořil a všichni, císařem počínaje, vypukli v smích. Chvalkovský nevěděl, že je trojí jazyk. Jeden, jímž mluví lid obecný (tomu se on učil od sluhů). Druhý, kterým mluví vzdělanci, ale pak je třetí a tím se mluví jen u dvora Syna Slunce, kde nelze pozdravit „dobrý den“ nebo podobně, nýbrž se musí říci cosi jako „já červ plazící se v prachu vzhlížím k Vám do nebeských výšin“ atp. To on všechno nevěděl a oslovil jej asi tak, jako by v češtině řekl „tě pic“. Nicméně mu to nejen nezazlívali, ale naopak si ho oblíbili za jeho snahu naučit se jazyku. Ukazoval mi nádherné cigaretové pouzdro z platiny, posázené drahokamy. Jednou byl s korunním princem lovit kachny, ten vytáhl pouzdro a nabídl cigaretu, a když viděl Chvalkovského obdivný pohled, zeptal se ho: „Líbí se Vám?“ Ten jen mlčky přikývl, načež mu princ pouzdro daroval.

Už tenkrát mi řekl, že bude válka s Amerikou. Když jel z Tokia do Spojených států lodí, jel s ním taky japonský ambasador. Přistávali v Kalifornii a na velitelský můstek vlezl pohraničník v širokém klobouku a shromážděným pasažérům oznámil, v jakém pořadí mají vystupovat. „Americans first“, pak přijdou jiní běloši, pak Číňani, pak Malajci, pak černoši, „and the Japs the very last“. Bylo to vyloženě urážlivé, velvyslanec musel čekat až po černoších...

Pak jsem se sešel s Chvalkovským v Římě, tuším v r. 1935, když tam byl velvyslancem (generál Klecanda tam byl vojenským přidělcem, Radimský vyslancem u Vatikánu, pak už jsme se neviděli, jen jsem o něm četl za 2. republiky po Mnichovu, když jej agrární partaj prosadila jako ministra zahraničí. Nakonec byl protektorátním vyslancem v Berlíně u Hitlera a zahynul se svou celou rodinou na dálnici, když americký stíhač rozstřílel jejich auto, ve kterém odjížděli z Berlína. Podle toho, co se po válce dalo, byli by ho naši v nejlepším případě odsoudili na doživotí, ale možná, že by ho byli pověsili.

Ještě k tomu Mentonu, malá vzpomínka. Švehla byl zvyklý na jednoduché tabletky proti pálení žáhy a došly mu. Dal jsem si je tedy poslat z Prahy poštou. Ač byl Švehla v Mentonu na diplomatický pas, francouzská pošta odmítla zásilku přijmout. Byli jsme sice „spojenci“, ale drahá Francie nedovolila od nás dovézt ani tabletky na překyselení žaludku (podobnou věc mi říkal Cvetkovič, min. předseda jugoslávský: byli také „spojenci“, tj. členové Malé dohody, Francie jim tam cpala kdejaký šmejda, ale tuším v r. 1937 za celý rok koupila od Jugoslávie dva (!) koně).

O vlastním politickém smýšlení Švehlově nemožu mnoho říci. O politiku jsem se nezajímal. Víím, že neměl rád tzv. „realisty“, neměl rád Peroutku a jeho Přítomnost. Jednou jsem ho slyšel prohlásit, že jsou mu milejší „lidi, kteří jdou v neděli do kostela, než ti, co vezmou sekeru a jdou dělat revoluci“.

Zemřel 12. prosince selháním levé komory při onemocnění koronárek, a edémem plicním. Dekompenzoval se k večeru, přijeli pro mne, ztrávil jsem tam celou noc, ráno zemřel. Ještě v noci jsem přivolal Pelnáře na konsilium. Byl jsem při smutečním obřadu v Hostivaři, pohřbívali ho ze statku. Stál jsem na dvoře, byla zima a vítr, lesní rohy hrály „Už mně koně vyvádějí“ a opravdu při tom vyváděli koně ze stáje a zapřahali do vozu s rakví, který pak jel na hřbitov. Byl jsem hluboce pohnut. Nepamatuji se, kdo řečnil. Vím jen, že jsem byl blízko prezidenta Masaryka, který v tom nečase stál s odkrytou hlavou. Tiše jsem mu řekl: „Pane prezidente, dejte na hlavu, nachladíte se.“ Podíval se na mne, zavrtěl záporně hlavou a zůstal s hlavou nepokrytou do konce.

Švehla si vážil Tomáše Bati. Vypravoval mi, jak jednou jel Baťa spacím vozem z Paříže a ve vagonu se sešel s majitelem továrny na fezy ve Strakonících (jméno jsem zapomněl). Slovo dalo slovo, továrník si stěžoval na Atatürka, který v Turecku zakázal fezy, načež v arabském světě vůbec začalo jejich užívání klesat. Baťa nabídl určitou sumu za všechny jejich prodejny fezů v moslemínském světě, které se stávaly nevýnosnými. Plácli si a Baťa tak dostal zaběhanou síť pro prodej svých bot. Když mu namítali, že tam lidi chodí bosí, odpověděl, že je naučí obouvat se do levné obuvi, což se mu taky plně povedlo.

Jeho smrt: měli letět nevím už kam a byla mlha. Pilot Brouček si netroufal vzlétnout (bylo to Baťovo soukromé letadlo). Baťa, aby mu dodal kuráž, si sedl vedle něho a přiměl ho ke startu. Hned po něm však oba havarovali a zahynuli. Komunisti nemohli Baťovi přijít na jméno, ale když přišli Rusáci, náramně moc se zajímali o organizaci jeho výroby atd. a zkrátka si to všechno opsali.

Památečná fotografie z Roku Antonína Švehly

Pozvánka: Vzpomínková akce na Antonína Švehlu v Klatovech 9. 12. 2013

V pondělí 9. prosince 2013 od 15:00 se v Klatovech uskuteční vzpomínková akce na ministerského předsedu Antonína Švehlu. Proběhne u jeho sochy před dragounskými kasárnami.

V návaznosti na to, že 15. dubna 1934 byl v Klatovech odhalen jeden z prvních Švehlových pomníků po jeho smrti a že místní 4. jezdecký pluk nesl již od 16. prosince 1933 čestný název „Antonína Švehly“, chceme vzpomenout tohoto velkého politika a státníka v roce, kdy slavíme 140 let od jeho narození a 80 let od úmrtí.

Po slavnostním zahájení vystoupí s projevem starosta Klatov Mgr. Rudolf Salvetr, předseda Společnosti Antonína Švehly, o.s. Mgr. Pavel Černý a zástupce místní vojenské posádky. Budou položeny věnce a kytice k soše.

Pietního aktu se zúčastní zástupci města Klatovy, Střední zemědělské a potravinářské školy (za 1. republiky její název zněl Švehlovy zemské zemědělské školy v Klatovech), zástupci místní vojenské posádky (142. prapor oprav AČR), vojáci v historických uniformách 4. jezdeckého pluku, Sbor Selských jízd Jana Žižky z Trocnova, četníci v dobových uniformách a samozřejmě široká veřejnost.

Po vzpomínkové slavnosti se všichni přesunou do bývalého kinosálu klatovských kasáren, kde budou Mgr. Lukášem Kopeckým promítány dobové fotografie a dokumenty, vztahující se k Švehlově osobnosti, jeho klatovské soše a vzpomínkám na něj na okrese Klatovy.

Prohlášení Selské jízdy Jana Žižky z Trocnova ke stému výročí ze Štěkně – 9.11.2013

Alfons Ferdinand Šťastný se narodil 19.4.1831 ve Štěkní okres Strakonice.

Jeho otec Jakub Rosenauer byl žid a měl obchod se střížním zbožím v č.p. 85.

Rodiče se nechali dne 9.12.1804 pokřtít a Jakub Rosenauer od té doby přijal jméno Antonín Šťastný.

Jeho první syn Alfons Ferdinand Šťastný měl již v útlém mládí neobvyklé vědomosti, do obecné školy chodil v Praze. V letech 1846 až 1849 se učil u ranhojiče Goldschneitera v Blovicích u Plzně. Chirurgické grémium v Plzni mu udělilo v roce 1849 ranhojičské vysvědčení.

Mladý Alfons studoval jako externista gymnasium a zároveň techniku ve Vídni, pak přírodní vědy na universitě tamže a v letech 1853-56 byl zapsán jako posluchač lékařské fakulty v Praze. Následkem rodinných poměrů byl Alfons nucen

zanechat studií a převzít r. 1855 rodinný statek v Padařově, kam se jeho rodiče přistěhovali r. 1849 ze Štěkně.

V letech 1895–1907 by poslancem Českého zemského sněmu ve Vídni. Od počátku 90. let se podílel na přeměně agrárního hnutí v politickou stranu. Byl starostou obce Padařov.

Šťastný byl neúnavným hlasatelem snah pro povznesení českého rolnictva a po léta plnil svůj tisk (Selské noviny) zcela sám články směřujícími k těmto cílům. Byl členem mladočeské strany, hlavní ideolog českého agrárního hnutí. Jeho politické ambice se neomezovaly na zájmy českých rolníků, ačkoliv k nim měl vždy nejbližší. Usiloval určitou dobu také o spojení svobodomyslných Čechů s podobně smýšlejícími Němci, toužil po vytvoření evropské unie s jednotným celním územím a parlamentem

a podporoval rozšíření světového jazyka volapük. Prosazoval obnovení státních práv českého království a zastával se i zájmů živnostníků a dělníků.

Volal-li Šťastný zaníceně „Já český rolník jsem – a kdo je víc ?!“, cítíte z těch slov bezpodmínečnou opravdovost. Proto i když ve vlastní straně se často střetnul s vedením svou nekompromisní nepoddajností, byl rád viděn zejména u předsedy Švehly, který s ním velmi srdečně a dlouho besedoval. Přilnuli k sobě, pochopili se navzájem jako velcí myslitelé selští. A v jedné takové černé hodině musil Švehla slíbit, že umře-li Šťastný dříve než on, přijde ho pochovat a rozloučí se s ním nad hrobem za všechen selský lid.

Katastrofa nastala 8. listopadu o 7. hodině večerní. 11. listopadu – byl mlhavý podzimní den – vynášejí padařovští hasiči jednoduchou černou rakev s ostatky největšího spoluobčana a podle jeho přání kladou ji do prostého selského vozu s košatinkou, v němž nebožtík sám jezdíval. K rakvi na dvoře statku přistupuje Antonín Švehla a začíná charakteristickými slovy: „Stojíme dnes nad prostou rakví muže, který vyšel jako rozsévač, aby zaséval v půdu semena, z nichž má nová sklizeň vyrůst – vyšel připravit půdu pro příští žně. Tys nás učil, že v nás samotných, v našem úsilí je spása naše, naše lepší budoucnost, všeho lidu rolnického, z něhož jsi vyšel, který byl vždy tvůj a kterému ses nikdy neodcizil . . .“

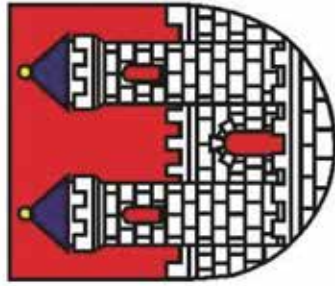
Zemřel 8.11.1913 v Padařově - Jistebnice okres Tábor.

SBOR SELSKÝCH JÍZD JANA ŽIŽKY Z
TROCNOVA

VĚRNI PŮDĚ, VĚRNI SOBĚ, VĚRNI VLASTI
ŽUPA PRÁCHEŇ

<http://selska.jizda.sweb.cz>

Město Klatovy a 142. prapor

oprav AČR si vás dovoluují

pozvat na vzpomínkovou akci

u příležitosti 80. výročí smrti

Antonína Švehly

9. prosince 2013

15:00

prostranství u Švehlovy

sochy před dragounskými

kasárnami

Správa a údržba nemovitostí

Úklidové služby

Zahradnické služby

Bezpečnostní služby

Údržba komunikací

Technologické čištění

Údržba strojních zařízení

Realitní činnost

Agenturní činnost

BOZP a PO

TV Facility Group, a.s.
tel.: +420 271 752 439
fax: +420 267 312 496
mobil: +420 608 658 888
email: info@tv-facility.com
web: www.tv-facility.com